

Розділ 6. Правове відображення формування державної інформаційної політики в Україні

6.1. Роль органів публічної влади у формуванні державної інформаційної політики

6.2. Заходи щодо реалізації державної інформаційної політики для прискорення розвитку інформаційного суспільства в Україні

6.1. Роль органів публічної влади у формуванні державної інформаційної політики

Наприкінці 2001 р. на державному рівні було визнано, що внаслідок суб'єктивних та об'єктивних причин в Україні спостерігається значне відставання розвитку Інформаційного суспільства від темпів розвитку глобальної кібер-цивілізації.

Цю проблему було визначено відповідно до статті 107 Конституції України (254к/96-ВР) в Указі Президента України від 6 грудня 2001 р. № 1193/2001. Цим Указом введено в дію рішення Ради національної безпеки і оборони України від 31 жовтня 2001 р. "Про заходи щодо вдосконалення державної інформаційної політики та забезпечення інформаційної безпеки України".

На виконання рішення Ради національної безпеки і оборони України пунктом 1 Указу Президента України від 6 грудня 2001 р. № 1193/2001 було визнано незадовільним стан виконання Кабінетом Міністрів України, Державним комітетом інформаційної політики, телебачення і радіомовлення України, Державним комітетом зв'язку та інформатизації України вимог Закону України "Про Національну програму інформатизації України" (1998 р. (74/98-ВР)) та низки спрямованих на його реалізацію Указів Президента України:

- "Про вдосконалення інформаційно-аналітичного забезпечення Президента України та органів державної влади" від 14 липня 2000 р. № 887 (87/2000);
- "Про заходи щодо розвитку національної складової глобальної інформаційної мережі Інтернет та забезпечення широкого доступу до цієї мережі в Україні" від 31 липня 2000 р. № 928 (928/2000);
- а також доручень Президента України від 12 квітня 2000 р., від 5 грудня 2000 р. та від 25 квітня 2001 р. щодо створення та забезпечення функціонування національного каналу супутникового іномовлення.

Також було визнано незадовільним виконання Указу Президента України "Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 17 червня 1997 р. "Про невідкладні заходи щодо впорядкування системи здійснення державної інформаційної політики та удосконалення державного регулювання інформаційних відносин" від 21 липня 1997 р. № 663 (663/97).

Президент доручив Кабінету Міністрів України провести службове розслідування причин невиконання названих нормативно-правових актів та інших доручень Президента України та вжити заходів щодо притягнення до відповідальності винних у цьому осіб.

Аналіз нормативно-правових актів України дає змогу зробити висновок, що роль органів публічної влади у формуванні державної інформаційної політики в нашій країні чітко не визначена. Функції і повноваження органів публічної влади визначають фрагментарно, ситуативно.

6.2. Заходи щодо реалізації державної інформаційної політики для прискорення розвитку інформаційного суспільства в Україні

Для усунення негативних явищ щодо формування в Україні інформаційного суспільства Президент доручив Кабінету Міністрів України (пункт 2 Указу від 6 грудня 2001 р. № 1193/2001) здійснити такі заходи.

У місячний строк:

- подати на розгляд Верховної Ради України законопроекти:
- про ратифікацію Європейської конвенції про транскордонне телебачення;
- про встановлення кримінальної відповідальності за незаконне втручання в роботу телекомунікаційного обладнання;
- розглянути питання щодо підписання від імені України Конвенції про захист осіб у зв'язку з автоматизованою обробкою персональних даних 1981 р.;
- розробити пропозиції щодо зупинення видачі ліцензій на надання послуг міжнародного та міжміського телефонного зв'язку до прийняття Закону України "Про телекомунікації" та продажу пакета акцій відкритого акціонерного товариства "Укртелеком" промислому інвестору;
- ужити заходів до безумовного виконання прийнятих рішень, спрямованих на державну підтримку розвитку і функціонування засобів масової інформації та Указу Президента України від 31 липня 2000 р. № 928 (928/2000) "Про заходи щодо розвитку національної складової глобальної інформаційної мережі Інтернет та забезпечення широкого доступу до цієї мережі в Україні".

Підпунктом 2) пункту 2 Указу Кабінету Міністрів доручено у двомісячний строк:

- подати на розгляд Верховної Ради України проект Концепції національної

інформаційної політики та інформаційної безпеки України;

- розробити заходи щодо оптимізації системи державних органів, які реалізують інформаційну політику, забезпечивши чітке розмежування повноважень і налагодження взаємодії їх та координації, створення організаційної структури системи забезпечення інформаційної безпеки;

- проаналізувати виконання Національної програми інформатизації, переглянути проекти програм в інформаційній сфері, які фінансуються з державного бюджету України, вжити заходів щодо першочергової реалізації та повноцінного фінансування найактуальніших із них;

подати пропозиції щодо:

- розвитку кабельного телебачення і проводового мовлення в регіонах України;
- створення Центру безпеки українського сегмента мережі Інтернет і створення Центру антивірусного захисту інформації;
- затвердити заходи щодо вдосконалення порядку придбання бюджетними організаціями засобів електронно-обчислювальної техніки і програмного продукту;
- підготувати законопроект про внесення змін до законодавства, передбачивши в ньому ліцензування діяльності провайдерів на території України щодо надання доступу до мережі Інтернет;

подати пропозиції стосовно:

- створення системи стандартів щодо захисту інформації про озброєння, військову техніку та військово-промислові об'єкти;
- організаційно-методичного забезпечення системи захисту інформації у сферах взаємодії управлінь озброєння Міністерства оборони України з оборонно-промисловим комплексом;

здійснити комплексну перевірку ефективності використання бюджетних коштів:

- на виконання Національної програми інформатизації України, для потреб інформатизації поза цією Програмою;

а також:

- у Національній телекомпанії України;
- Національній радіокомпанії України;
- Концерні радіозв'язку, радіомовлення і телебачення.

За результатами перевірки визначено подати пропозиції щодо вдосконалення системи фінансування їх та оздоровлення фінансово-економічного стану.

Указом передбачено забезпечити, починаючи з 2002 р., фінансування проектів інформатизації з державного бюджету України в межах Національної програми інформатизації.

Також в Указі зазначено про необхідність ужити заходів щодо реалізації Положення про державне замовлення на створення і розповсюдження теле- та радіопрограм з урахуванням нагальної потреби підвищення якості інформаційної продукції.

Підпунктом 3 пункту 2 Указу передбачено у тримісячний строк:

подати на розгляд Верховної Ради України законопроекти:

- про внесення змін до законодавства, що регулює питання боротьби з комп'ютерною злочинністю, та про створення відповідного міжвідомчого центру;
- про кабельне, ефірно-кабельне телебачення і телеінформаційні мережі;
- про діяльність у сфері інформатизації.

Президент України доручив Кабінету Міністрів вивчити такі питання:

- стосовно права іноземців і осіб без громадянства на заснування в Україні друкованого засобу масової інформації;
- одержання фізичними особами свідоцтва про державну реєстрацію періодичного друкованого видання лише в разі створення ними редакції як юридичної особи;
- заборони заснування і діяльності засобів масової інформації, у статутному фонді яких більш як 30 % іноземних інвестицій.

У разі необхідності Президент України доручив Кабінету Міністрів подати на розгляд Верховної Ради України пропозиції про внесення відповідних змін до законодавства України.

Указом також передбачено:

- опрацювати заходи щодо дальшого розвитку національного інформаційного ринку на конкурентних засадах, створення сприятливого інвестиційного клімату для розвитку вітчизняних засобів масової інформації та книговидання;
- опрацювати заходи щодо реорганізації ретрансляційної мережі, передбачивши:
 - переоснащення і модернізацію парку передавального обладнання Концерну радіозв'язку, радіомовлення і телебачення та перехід на сучасні засоби передачі сигналу;
 - забезпечення поточного фінансування Концерну радіозв'язку, радіомовлення і телебачення за надані послуги державних телерадіоорганізацій та включення до проектів державного бюджету, починаючи з 2002 р., погашення заборгованості протягом чотирьох років.

Кабінету Міністрів також доручено:

- затвердити в установленому порядку Програму розвитку виробництва засобів зв'язку та інформатизації, забезпечити її фінансування;
- розробити пропозиції щодо створення захищеної інформаційно-телекомунікаційної системи органів державної влади, яка б надавала телекомунікаційні послуги, передбачивши заходи щодо прискорення розробки вітчизняних засобів криптографічного та технічного захисту інформації;
- затвердити Програму створення та розгортання:
 - вітчизняного виробництва засобів захисту інформації;
 - національної захищеної інформаційної системи;
 - захищених систем електронного документообігу та електронного цифрового підпису;
 - сертифікації технічних і програмних засобів інформатизації на відповідність вимогам інформаційної безпеки;
 - розробити Єдину систему класифікації та кодифікації продукції оборонного та подвійного призначення, що експортується Україною;
 - визначити механізм реалізації повноважень Генерального штабу Збройних Сил України щодо участі в організації і контролі за інформаційним простором держави та його здійснення в особливий період;
 - створити міжвідомчу робочу групу з представників зацікавлених міністерств та інших центральних органів виконавчої влади для розроблення Національної геоінформаційної системи.

Підпунктом 4 пункту 2 Указу Кабінету Міністрів України доручено у шестимісячний строк:

- подати на розгляд Верховної Ради України проект Закону України "Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах", передбачивши в ньому, зокрема:

- вимоги та правила захисту в електронних мережах інформації, яка є власністю держави, або інформації з обмеженим доступом, захист якої гарантується державою;
- обов'язкові умови захисту інформації в державних інформаційно-телекомунікаційних системах при наданні послуг із передачі даних, у тому числі з використанням мережі Інтернет;
- механізми проведення моніторингу мереж передачі даних виключно на засадах національного законодавства та міжнародного права, зокрема положень резолюції Ради Європи ENFOPOL 98;
- збереження Інтернет-провайдером відомостей про Інтернет-трафік протягом шести місяців.

В Указі Президент України доручив Кабінету Міністрів розробити:

- пропозиції щодо кодифікації законодавства в галузі інформаційних відносин;
- проект Стратегії впровадження національної інформаційної політики, приділивши увагу таким проблемам:
 - створення і впровадження дійових механізмів реалізації інформаційних прав і свобод громадянина, суспільства і держави, закріплених у Конституції (254к/96-ВР) та законах України;
 - подальше вдосконалення законодавства України в інформаційній сфері;
 - розвиток на основі сучасних інформаційних технологій національної інформаційної інфраструктури;
 - вдосконалення системи інформаційно-аналітичного забезпечення Президента України та органів державної влади;
 - підвищення конкурентоспроможності національних виробників інформаційного продукту, видів інформаційного виробництва;
 - визначення порядку функціонування та механізмів державного контролю за супутниковими, кабельними і комп'ютерними системами передачі інформації;
 - формування єдиної державної системи зв'язків з громадськістю;
 - дальша лібералізація українського ринку телекомунікацій за умов гарантування реалізації національних інтересів та недопущення монополізації інформаційних ринків;
 - розвиток науково-технічного та кадрового забезпечення інформаційної галузі;
 - забезпечення інформаційного суверенітету України та вдосконалення системи захисту національних інформаційних ресурсів.

Президент також доручив Кабінету Міністрів України:

- затвердити програму розвитку та переоснащення передавального обладнання Концерну радіозв'язку, радіомовлення і телебачення на основі сучасних технічних засобів, передбачивши фінансування будівництва і ремонту ретрансляторів у прикордонних районах України;
- розробити проект Національної програми розвитку вітчизняної теле- та радіоіндустрії з урахуванням довгострокових потреб розвитку телекомунікаційних мереж, засобів зв'язку, національного сегмента мережі Інтернет, супутникових систем передачі інформації, супутникового та кабельного телебачення та вирішити в установленому порядку питання про її затвердження;
- ужити заходів щодо створення та забезпечення функціонування на постійній основі, починаючи з 1 січня 2002 р., національного супутникового каналу іномовлення з використанням наявної технічної бази апаратно-студійного комплексу Національної телекомпанії України та центральної передавальної супутникової станції державного

підприємства "Укркосмос" або інших систем.

Підпунктом 5 пункту 2 Указу передбачено ужити у вось-мимісячний строк заходів щодо повного забезпечення спеціальних телекомунікаційних систем України національними ключовими документами.

Пунктом 3 Указу Президента Державному комітету зв'язку та інформатизації України доручено:

- затвердити у тримісячний строк у встановленому порядку Положення про національний центр управління мережами зв'язку в системі Держкомзв'язку України;
- провести разом з Національною радою України з питань телебачення і радіомовлення у шестимісячний строк координацію частот, що використовуються телерадіоорганізаціями у прикордонних районах України.

Міністерству України з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи, Державному комітету зв'язку та інформатизації України пунктом 4 Указу доручено розробити у тримісячний строк проект створення служби інформації та допомоги населенню.

Пунктом 5 Указу Президента визначено запропонувати Антимонопольному комітету України провести у тримісячний строк перевірку додержання регіональними теле-радіоорганізаціями антимонопольного законодавства України.

Державній митній службі України разом з Державним комітетом у справах охорони державного кордону України та Міністерством внутрішніх справ України пунктом 6 Указу Президента передбачено опрацювати у місячний строк заходи щодо запобігання контрабандному ввезенню на територію України видавничої продукції та її незаконному розповсюдженню.

Міністерству закордонних справ України, Державному комітету зв'язку та інформатизації України, Державному комітету інформаційної політики, телебачення і радіомовлення України пунктом 7 Указу Президента передбачено опрацювати у двомісячний строк та вжити довгострокових заходів щодо розвитку зовнішньої інформаційної діяльності, інформування світової громадськості про Україну з метою формування позитивного її сприйняття у світі, щодо організації та фінансування теле- і радіомовлення за кордон.

Службі безпеки України пунктом 8 Указу Президента передбачено подати у двомісячний строк пропозиції щодо вдосконалення роботи з протидії інформаційним агресіям та спеціальним інформаційно-пропагандистським операціям, здійснюваним проти України іноземними спецслужбами.

Міністерству освіти і науки України пунктом 9 Указу Президента доручено:

- опрацювати разом з Департаментом спеціальних телекомунікаційних систем і захисту інформації Служби безпеки України у двомісячний строк заходи щодо підготовки та перепідготовки спеціалістів у сфері інформаційної безпеки;
- підготувати у тримісячний строк типові навчальні програми для середніх і вищих навчальних закладів з навчальної дисципліни "Інформаційна культура";
- опрацювати разом з Міністерством економіки та з питань європейської інтеграції України, Державним комітетом інформаційної політики, телебачення і радіомовлення України, Українською Академією державного управління при Президентові України, Київським національним університетом імені Тараса Шевченка у двомісячний строк заходи щодо підвищення рівня підготовки управлінських, журналістських та технічних кадрів для інформаційної сфери, в тому числі працівників державних органів,

урахування сучасних потреб при формуванні державного замовлення на підготовку молодих фахівців.

Пунктом 10 Указу Президента України передбачено утворити Міжвідомчу комісію з питань інформаційної політики та інформаційної безпеки при Раді національної безпеки і оборони України, на яку покласти функції координації виконання заходів щодо забезпечення формування і захисту національного інформаційного простору, безпеки у цій сфері, розроблення і підготовки проектів відповідних нормативно-правових актів.

Секретареві Ради національної безпеки і оборони України подати у двомісячний строк на затвердження проект положення про зазначену Комісію та пропозиції щодо її персонального складу.

Про хід виконання цього Указу прийнято рішення заслухати на засіданнях Ради національної безпеки і оборони України у березні і червні 2002 р. Контроль за виконанням цього Указу покласти на Секретаря Ради національної безпеки і оборони України.

ДОДАТКОВА ЛІТЕРАТУРА ДО РОЗДІЛУ 6

Закон України

"Про Національну програму інформатизації України" від 4 лютого 1998 р. (74/98-ВР).

Укази Президента України

1. "Про вдосконалення інформаційно-аналітичного забезпечення Президента України та органів державної влади" від 14 липня 2000 р. № 887 (887/2000).
2. "Про заходи щодо розвитку національної складової глобальної інформаційної мережі Інтернет та забезпечення широкого доступу до цієї мережі в Україні" від 31 липня 2000 р. № 928 (928/2000).
3. "Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 17 червня 1997 р. "Про невідкладні заходи щодо впорядкування системи здійснення державної інформаційної політики та удосконалення державного регулювання інформаційних відносин" від 21 липня 1997 р. № 663 (663/97).
4. "Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 31 жовтня 2001 р. "Про заходи щодо вдосконалення державної інформаційної політики та забезпечення інформаційної безпеки України" від 6 грудня 2001 р. № 1193/2001.
5. Доручення Президента України від 12 квітня 2000 р., від 5 грудня 2000 р. та від 25 квітня 2001 р. щодо створення та забезпечення функціонування національного каналу супутникового іномовлення.